

Βαρώτσος: Πώς άντεξα να επέμβω στο κουφάρι πλοίου που έπνιξε 81...Κ. Λυμπεροπούλου

Διαβάστε τα κείμενα 1, [2](#), και [3](#) σχετικά με το έργο του Κώστα Βαρώτσου [Απόβαση](#) και το έργο της Καλλιόπης Λεμού [At crossroads-crossings \(Στα σταυροδρόμια-περάσματα\)](#).

(κείμενο 1)

[Κατερίνα Λυμπεροπούλου](#)

Βαρώτσος: Πώς άντεξα να επέμβω στο κουφάρι πλοίου που έπνιξε 81 πρόσφυγες

Όταν οι ιταλικές αρχές ζήτησαν από το Βαρώτσο να επέμβει στο πλοίο-εκατόμβη για 81 πρόσφυγες δεν φανταζόταν τη συνέχεια. Σε ποιους λέει «ντροπή» για τη νέα τραγωδία;

Ήταν η 28η Μαρτίου του 1997 όταν πλέοντας στα στενά του Ότραντο, 25 ναυτικά μίλια από τις ακτές της Απουλίας, το αλβανικό «Kater I Rades» που κουβαλούσε στα αμπάρια του το όνειρο για ένα καλύτερο αύριο πήρε στον πάτο της θάλασσας τις ζωές 81 ανθρώπων και μεταξύ αυτών 61 μητέρων με παιδιά. Πέντε χρόνια μετά ο νομάρχης της Απουλίας και ο δήμαρχος του Ότραντο ανέθεσαν στον Έλληνα γλύπτη και καθηγητή της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ, Κώστα Βαρώτσο, να επέμβει καλλιτεχνικά σ' αυτό το ανατριχιαστικό κουφάρι του πλοίου δίνοντάς του μια διαφορετική «ζωή».

Είχα να δουλέψω σ' ένα θανατικό αντικείμενο...

«Είχα να δουλέψω σε μια “κάσα”, σε ένα θανατικό αντικείμενο του πρώτου μεγάλου ατυχήματος με επιβαίνοντας μετανάστες που συνέβη στη Μεσόγειο», λέει στο TheTOC δημιουργός του περίφημου «Δρομέα» που παρέδωσε στην πόλη του Ότραντο «το πιο πολιτικό μου έργο», όπως λέει. Το έργο με το συμβολικό τίτλο «Απόβαση» βρίσκεται μόνιμα τοποθετημένο στο λιμάνι του Ότραντο.

[...]

Να έρχεται ο νομάρχης και να μου λέει: «Πάρε την κάσα να δουλέψεις!...»

Για τον Κ. Βαρώτσο, το τραγικό επίσης είναι ότι δούλεψε αυτό το έργο το 2011 και το 2012 που ζούσε συγχρόνως την τραγωδία της Ελλάδας: «Των δικών μας επιστημόνων που έφευγαν στο εξωτερικό: μια Ελλάδα σε πανικό, καταρρέουσα. Να βλέπω όλα γύρω μου να γκρεμίζονται και να έρχεται ο νομάρχης και να μου λέει: Πάρε και την κάσα!»

[...]

Ποια είναι η θέση της τέχνης απέναντι σε τέτοια ζητήματα;

«Το πρόβλημα είναι πολιτικό. Εγώ το αντιμετώπισα καλλιτεχνικά αλλά είναι βαθιά πολιτικό, απαντά. «Σήμερα μιλώντας γι' αυτά τα θέματα δεν μπορώ να μιλήσω για τέχνη. Είναι τόσο σοβαρό ανθρωπιστικό πρόβλημα αυτό που σχετικά με την τέχνη το μόνο που μου έρχεται στο μυαλό είναι "Η Κραυγή" του Μουνκ. Εγώ προσπάθησα να μετατρέψω μια τραγωδία σε κάτι θετικό προσπαθώντας να κάνω μια γέφυρα μεταξύ Ιταλικού και Αλβανικού λαού που ήταν τραυματισμένοι. Αυτό, όμως, είναι τόσο μικρό μπροστά σε 3 Τιτανικούς...»

Ντροπή τους! Κι εννοώ τους βορειοευρωπαίους...

Για τον ίδιο είναι τεράστιες οι ευθύνες της Ευρώπης που βρίσκεται σε μια φυγοκεντρική και διαλυτική διάσταση. «Δεν είναι ικανή να αντιμετωπίσει δραστικά το πρόβλημα το οποίο σ' ένα βαθμό αυτή δημιούργησε. Πρέπει να μιλήσει κανείς με μεγάλη οργή όσον αφορά την Ευρώπη. Είμαι έξαλλος με τους Ευρωπαίους. Κι εννοώ τους βορειοευρωπαίους. Κοκορεύονται, έχουν ειρωνικό ύφος, κι έχουν αφήσει εμάς εδώ τους νότιους στη μοίρα μας... Είναι σύνορα της Ευρώπης εδώ. Ντροπή τους. Μπροστά στο πρόβλημα αυτό η Ευρώπη έχει βγάλει το χειρότερο εαυτό της».

Κατερίνα Λυμπεροπούλου,

[THEOC](#), 29/04/2015

Ασκήσεις

1. Διαβάστε προσεκτικά τα αποσπάσματα της συνέντευξης του Κώστα Βαρώτσου (κείμενα 1 και [2](#)) και παρατηρήστε την εικαστική του παρέμβαση *Απόβαση* στο πλοiάριο «*Kateri i Radës*», που στήθηκε το 2009 στο Οτρόντο της Ιταλίας.
 - Ποιες είναι οι επιλογές του ως προς τη μορφή του έργου (υλικά, σχήμα, όγκος κτλ.) και πώς τις αιτιολογεί; Γιατί νομίζετε ότι το έργο χαρακτηρίζεται «εικαστική παρέμβαση»;
 - *ανατριχιαστικό κουφάρι, υγρός τάφος*: Ποιο νόημα έχουν αυτές οι φράσεις στο κείμενο (1);
 - Ποιο ήταν το μήνυμα που ήθελε να δώσει ο Βαρώτσος με το έργο του; *Να κάνω το πλοiάριο αυτό ένα άλλο ταξίδι προς τη ζωή μέσα από την τέχνη*: Πώς καταλαβαίνετε αυτά τα λόγια του καλλιτέχνη;
 - Για ποιο λόγο ο Βαρώτσος ονόμασε το έργο του *Απόβαση*; Πώς συνδέεται το έργο του αυτό με την Ελλάδα; Γιατί ονομάζει το έργο του *πολιτικό*;
2. Διαβάστε προσεκτικά τα αποσπάσματα της συνέντευξης της Καλλιόπης Λεμού (κείμενο 3) και παρατηρήστε το έργο της [At crossroads-crossings \(Στα σταυροδρόμια-περάσματα\)](#), το οποίο χαρακτηρίζεται ως εγκατάσταση και στήθηκε

το 2009 στην πύλη του Βραδεμβούργου, στο Βερολίνο, βλ. και <http://kalliopilemos.com/project/at-crossroads-crossings/>. Ποια κοινά στοιχεία και ποιες διαφορές παρουσιάζουν, κατά τη γνώμη σας, τα δύο έργα; Ποιο σας αγγίζει περισσότερο και γιατί;

3. Ένα έργο τέχνης, όπως αυτά του Βαρώτσου και της Λεμού, θεωρείται σπουδαίο όχι μόνο από αισθητική άποψη, αλλά και γιατί επιτελεί μια σημαντική κοινωνική λειτουργία. Σε τι συνίσταται αυτή η λειτουργία στη συγκεκριμένη περίπτωση; Να συζητήσετε το θέμα, λαμβάνοντας υπόψη τις συνεντεύξεις.
4. Να συζητήσετε το θέμα της στάσης του καλλιτέχνη απέναντι σε τραγικά γεγονότα της επικαιρότητας, όπως αυτά του προσφυγικού, λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω:

α) Το σχόλιο της δημοσιογράφου Μαργαρίτας Πουρνάρα ότι *το μεταναστευτικό είναι πλέον της «μόδας»* και ότι τα οφέλη της προβολής του προσφυγικού τα μοιράζονται συχνά και οι ίδιες οι διασημότητες που εμπλέκονται, όπως π.χ. η Σούζαν Σάραντον που επισκέφτηκε τον προσφυγικό καταυλισμό στη Μυτιλήνη.

β) Το απόσπασμα από τη συνέντευξη του Βαρώτσου: *Πιστεύω ότι μπροστά στον θάνατο, αυτόν που βλέπεις να συμβαίνει μπροστά σου, όπως τώρα με τους πρόσφυγες στα νησιά, το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να μείνεις σιωπηλός και στοχαστικός. Τα έργα θα προκύψουν αργότερα. Πρέπει να ξέρεις πώς και, κυρίως, τότε θα αφουγκραστείς τον πόνο. Όσο για το ενδιαφέρον που θα δείξουν οι καλλιτέχνες για την τραγωδία των προσφύγων, ο χρόνος θα δείξει την αντοχή του.*

- Ποια είναι τα αμφίπλευρα οφέλη από την παρουσία διάσημων καλλιτεχνών σε τέτοιες συγκυρίες; Ποια είναι η δική σας γνώμη σας για το θέμα;
- Πώς αντιλαμβάνεστε την έκφραση του Βαρώτσου «αφουγκράζομαι τον πόνο» και τι νομίζετε ότι υπονοεί με την τελευταία φράση του αποσπάσματος;

5. Με αφορμή ένα από τα δύο κείμενα που ακολουθούν, να γράψετε ένα δικό σας κείμενο. Να επιλέξετε οι ίδιοι το κειμενικό είδος που σας ταιριάζει.

 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Συνηθίζει το αυτί στην κακιά είδηση: “Α, έχουμε κι άλλους 700. Την περασμένη είχαμε 100.

Αυτή το παρακάναμε... Την επόμενη πόσους; 2.000;

απόσπασμα από τη συνέντευξη του Βαρώτσου

Στην αργατιά, στη χωριατιά το χιόνι, η γρίππη, η πείνα, οι λύκοι, ποτάμια, πέλαγα, στεριές, ξολοθρεμός και φρίκη.

Χειμώνας άγριος. Κ’ η φωτιά, καλοκαιριά στην κάμαρά μου.

Ντρέπομαι για τη ζέστα μου και για την ανθρωπιά μου.

Κωστής Παλαμάς, Ο κύκλος των τετράστιχων